

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Epărhiei gr. or. rom. a Caransebeșului
APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
" " " pe 1/2 de an 5 cor.
" România și străinătate pe an 14 fr.
" " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte
etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte
8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea

„FOAIA DIECEZANĂ“

iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
cezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.

Andrieu Baron de Șaguna

Rar se ivesc în istoria popoarelor bărbați cari cu o singură lovitură, așazicând, le scot din întunecul cel mai gros, le ridică la razele luminoase ale culturii și le îndrumă soarta pentru viitor.

Luceferii aceștia ai poporului, nu știi cum se ridică, respective de unde apar și cum s'au înălțat la acea putere spirituală covârșitoare, ci simțești numai, ca individ, ca popor, că toate cugetările, toate nizuințele tale sânt înlănțuite de personalitatea lor. Orec fac astfel de bărbați să impune cu atâta ușurință celorlalți semenii ai lor, că te miri cum nu a putut concepe și altul lucruri care acum, după ce au primit formă corespunzătoare, sânt așa de înțelese, așa de firești.

Nu totdeauna însă luceferii aceștia sânt recunoscuți, stimați după vrednicie în viața aceasta pământească, ci abia mormântul le asigură nemurirea, din mormânt iese viață neperitoare.

Marele Andrieu Șaguna a fost deosebit de norocos în această privință, noroc însă nu atâta pentru el cât mai vârtos pentru noi, Românii, pe cari Dumnezeu îl rânduse să ne scoată de supt oblăduirea destul de mașteră a Sârbilor,

să ne arate calea spre un viitor măreț, vrednic de un popor care cu drept să mândrește a fi descendent al poporului stăpân a toată lumea — al Romanilor.

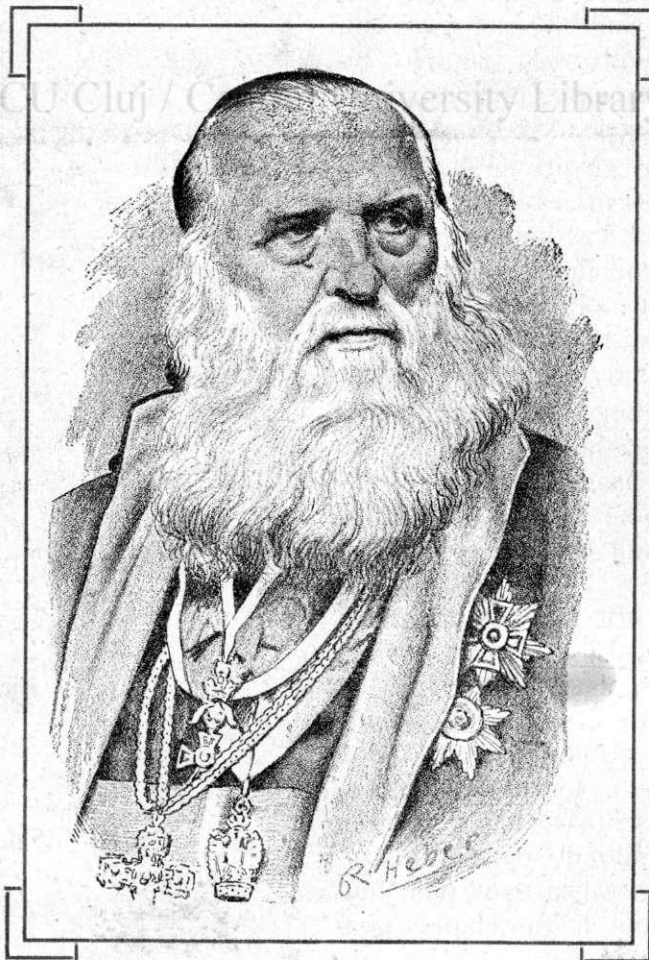
Vine la anul 1846 — neavând 40 de ani — și în scurtă vreme câștigă inimile tuturor, căci nu să poate explica altfel cinstea ce i-să dă la adunarea Romanilor de pe câmpul libertății din anul 1848.

Liber voia el să fie Românul în patria atât de mult iubită, da, liber, și nu numai în cele politice, ci îndeosebi s-a nizuit **marele Andrieu** să descătușeze poporul român de lanțurile orbiei sufletești.

Bine știa el adevă, că numai un popor conștient de sine poate da piept cu toate năvălirile ce s'ar face asupra lui spre a-l îngenunchia ori a-l nimici.

Întunecul spiritual însă numai cu ajutorul școalei poate fi împrăștiat,

de aceea vedem la **Marele Andrieu** deosebită îngrijire de acest focar. El înțelege spiritul timpului, privirea lui de profet e îndreptată spre viitorul îndepărtat, că poporul mai înaintat în ale spiritului, poporul cult, este stăpân neșarmurit în lume.

Școala însă trebuia să aibă un scut puternic și sigur. Acesta este biserica ocrotitoare, așa că dacă mai înainte biserica ne-a scăpat limba de peire, apoi cu atât mai vartos să dovedește ea ca atare în timpurile noastre.

Știm doar cu toții câte greutatea întimpină biserica întru păstrarea odorului său scump, al școalei; dar ea nu desnădăjduște, căci biserica vie, credincioșii, aduc și cele mai mari jertfe în scopul de a nu da din mâni ce **Marele Andreiu** i-a încredințat ca moștenire inalienabilă.

O sută de ani sânt dela nașterea acestui urieș al neamului nostru, și vor mai trece sute de ani, iar memoria lui nu va pieri. Moartea lui întâmplată la anul 1873 nu-l poate șterge din mintea Românilor, ci cu cât mai mult vor trece vremile, cu atât mai măreață, mai impunătoare să arată figura **Marelui Andreiu**.

Un popor să stimează pe sine dacă își aduce aminte și venerează pe bărbații săi mari, providențiali.

Să cuvino deci ca noi Români ortodocși, din incidentul sărbătorilor de o sută de ani dela nașterea **Marelui Andreiu**, cu inimă smerită și pătrunsă de cele mai înalte sentimente de recunoștință și pietate să intrăm în săntele bisericii, unde să săvârșesc parastase pentru odihna sufletului acestui mare arhieru.

Cu frică, cu cutremur să privim la numele lui scris cu litere de aur în istoria neamului nostru, căci acest nume ne va spune ce a făcut el pentru noi și ce n'am făcut noi, ca grandioasa lui operă să aducă cele mai frumoase roduri, foloase pentru poporul de a cărui soartă **Marele Andreiu** totdeauna a fost îngrijorat.

El ne va judeca acum întrebându-ne ce am făcut cu Statutul lui organic, acest ideal de lege pentru organizarea bisericii noastre strămoșești? Chivernisit-am bine avuțul încredințat nouă spre binele bisericii vii ori am fost numai niște năimiți?

De s'ar întâmpla ca **Marele Andreiu** să nu fie mulțămît cu chivernisirea noastră dela moartea lui până acum, apoi să nădăjduim, că festivitățile de acum vor revârșa, vor re'mprospăta ceva din duhul lui, din mintea lui în mintea și inimile noastre, ale neputincioșilor lui urmași, și așa întăriți, din nou născuți oarecum, ne vom ști avânta la înălțimile ideale de care a fost el pătruns și pentru a căror realizare a pus fundamentul, dar noi n'am știut în ce chip să continuăm măreața lui clădire.

Marele Andreiu din înălțimile cerești privească asupra iubitului său popor și să-l păzască de tot răul ce i-l pot face dușmani văzuți și nevăzuți!

Serbările din Sibiu

(Dela corespondențul nostru special).

Sibiul a devenit pentru 10 zile un oraș emnamente românesc. „Astra” culturală, Congresul național și centenariul nemuritorului Șaguna au prefăcut mediul social de aici într-o societate pur românească, fără deosebire de confesiune și distincții teritoriale. Din Bihor și până la Bran, din Selagiu și până în Buceci, din Lugoj și până în Nasăud, lumea adunatu-s'a în acest oraș istoric, să chibzuiască în aceste timpuri grele cele de făcut cu privire la redșteptarea culturală și materială a poporului, la consolidarea așezămintelor bisericești, la păstrarea limbii strămoșești și o floare să depună pe amintirea nemuritorului bărbat providențial, **Andrei Baron de Șaguna**.

Marti în 12 oct. n. la orele 9 s'a celebrat în biserica catedrală de aici sfânta liturgie, pontificată de P.-C. S. protosincelul Dr. Miron Cristea, azistat de protopresbiterul Dr. V. Stroia, presbiterul Oct. Murașan și diaconul Dr. V. Stan. Cântările le-a executat corul clericilor sub conducerea profesorului T. Popovici. După priceasnă protosincelul Dr. Cristea rostește o pătrunzătoare cuvântare, în care arată meritele metropolitului Șaguna pe terenul cultural și îndeosebi cele referitoare la înființarea „Asociațiunei”, al cărei prim president a fost. În biserica gr. catolică a pontificat protopresbiterul Nic. Togan, azistat de mai mulți preoți.

La orele 10^{1/2} a. m. sala din Muzeul național e îndesuită de un public numărös și inteligent. În fața salei, bina e prefăcută într'un chioșc adumbrît de pomșori naturali, iar în mijlocul lor e postat tabloul arhierului Șaguna în mărime naturală. Din jos de tablou e masa broului și Comitetului, iar la stânga se postează reprezentanții presei, și anume: Tribuna priu Ghiță Pop, Gazeta Transilvaniei prin S. P. Dan, Telegraful prin V. Păcătan, Drapelul prin Dr. Braniște, Țara noastră prin C. Buceșan, Unirea prin A. Domșă Libertatea și Tovărășia prin V. Osvadă, Revista Bizritzei prin L. Rebreanu, Gazeta de Duminecă prin Df. D. Sloica, Revista economică prin C. Popp, Leipziger Nachrichten prin H. P. Petrescu, Universul prin I. Schiopul, Românul dela Pind prin N. Geagea, Lupta prin I. Duma, Luceafărul prin V. Stanciu și revista noastră „Foaia diecezană” prin subscrisul.

În șirul prim al auditoriului ocupă loc Escelenția Sa Păr. Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșian, prezidentul partidului național român G. P. de Băsești, primarul orașului Albert Dörr, arhimandritul Vasile Mangua, deputații Dr. G. Popovici, Aurel Vlad, Nic. Șerban și alții.

Vicepreședintele A. Bărsan, a cărui apariție e primită cu aplause frenetice, deschide adunarea prin un discurs remarcabil, în care face apoteoza marelui bărbat epocal **Andrei Șaguna**, arată meritele acestuia la înființarea Asociațiunei, prin citate scoase din cuvântările și reprezentațiunile lui ne reoglindează dra-

gostea lui învăpăiată față de cultura și limba neamului. Asemenea parentează și memoria adânc regretatului **Alexandru de Mocsonyi** și încheie cu un: „În veci pomenirea lor“ exclamat respectuos de întreaga Adunare.

Cuvântul de deschidere e primit de auditor cu însuflețire enormă, vi-l trimit ulterior.

Dl. Dr. Nic. Vecerdea salută adunarea în numele Societății pentru fond de teatru român. Acestuia îi răspunde viceprezidentul în termeni aleși.

În numele Asociațiunii culturale române din Arad salută adunarea dl Ghiță Pop, căruia asemenea îi răspunde presidiul.

Dupăce raportul Comitetului s'a distribuit între membrii, să privește de cetit și se procede la alegerea comisiunilor.

Membrul Dr. M. Cristea propune, iar adunarea alege în comisiunea pentru cenzurarea raportului general pe membrii: Dr. V. Branișre, I. Agârbiceanu, G. Precup, Dr. I. Borcea și Nic. Bălan; în comisia pentru cenzurarea socoților pe membrii: I. Lăpădat, Dr. N. Vecerdea, V. Osvada, C. Cărăbaș și N. Trifoni; iar în comisia pentru înscrierea de membrii noi pe membrii N. Hentu, Dr. I. Stoia, L. Tritean și D. Vulcu.

Urmând la ordinea zilei propunerile, se fac următoarele: Membrul Il. Pachomie propune, ca pentru viitor în analele Asociațiunii să se țină evidență de membrii fondatori și pe viață — decedați. Membrul Aurel Nistor propune înființarea unei secțiuni agronomice. Dr. D. Stoica e de părere, ca secretarii despărțămintelor să fie plătiți. Dl Mihail Someșan propune, ca Asociațiunea să se intereseze de meseriașii români și de reuniunile lor. Ultima propunere a fost să se compună un calendar pe seama poporului. Toate se predau spre studiere și referadă comisiei alese pentru cenzurarea raportului.

Urmează interesanta conferință a membrului I. Agârbiceanu. Dânsul ne vorbește cu multă competență și într'o limbă frumoasă despre unele „*Apariții bolnave*“, cari încep a se infiltra în societatea noastră românească. Vorbește despre pretinsa aristocrație română ce la noi nu există, sbicieu separatismul inteligenței față de popor, arată lipsa de însuflețire la tinerii noștri și prin exemple practice arată modul psihologic de gândire al țaranului român, ce începe a se instrăina de intelectualii români. El vine la concluzia, că: „Ori domn de al nostru, ori altul străin, — tot atât!“ Conferențiarul e viu felicitat.

Cu acestea s'a terminat prima ședință.

La banchetul dat în sala „Unicum“ au luat parte cam 150 persoane. Taraful de lăntari al bătrânului Brașovean delecta oaspeții cu doine și cântece naționale.

Primul toast îl ridică vicepreședintele în sănătatea Monarhului. Muzica întonează imnul Casei habșburgice și Răsunetul național.

Al doilea toast îl ține Ilustritatea dl G. P. de Băsești în sănătatea preșidenților și a Comitetului.

Asesorul Nic. Ivan toastează pentru cetățenii germani din Sibiu, în special în sănătatea primarului Albert Dórr și Simonis, căpitanul. Primarul A. Dórr într'o nemțască perfectă ridică pocalul întru prosperarea Asociațiunii. Poetul O. Goga într'un înflăcărat discurs poantează validitatea conștiinței noastre naționale, do-rește munca apropierei, a închiegării și a cunoașterii reciproce a tuturor Românilor. Golește păharul în sănătatea oaspeților veniți de dincolo.

Deputatul cercului Pitești, dl. Micescu, vorbește de lumina, ce a găsit-o aici și de dragostea, cu care a fost primit. Ridică pocalul întru prosperarea Asociațiunii.

Vicepreședintele încheie șirul toastelor oficiale închinând în sănătatea „*Badei Gheorghe*“.

Dintre cele neoficiale amintesc toastul dlui Dr. L. Lemeni, ridicat în sănătatea reprezentanților presei române și versificația umoristică a membrului Erm. Borcia: „Despre situație“.

(Urmează)

Apel

Cătră Domnii deputați ai Congresului național a bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania.

Domnilor deputați! Preoțimea noastră a avut un rol foarte însemnat în dezvoltarea afacerilor noastre culturale, morale și religioase, pe terenul bisericesc și național, cât timp neatârnamarea ei nu a fost aservită altor factori străini de autonomia bisericii.

Preoțimei i-să atribue meritul netăgăduit de conservare a elementului nostru etnic ca servitor fidel bisericii sale care totodată este și națională.

Preoțimea cu resignațiune a purtat lupta, strâns legată de credincioșii ei, contra tuturor atacurilor jignitoare intereselor și drepturilor bisericii și a credincioșilor ei știind că, ca servitor credincios al acestora numai dacă aceste drepturi le păstrează în deplină întregitate poate fi fericită și la înălțimea chemării sale și poate conta la mijloacele de existență și subzistență a sa, ce-i dau biserica și credincioșii pentru acest serviciu.

Domnilor deputați! Cât timp biserica și credincioșii au asigurat pe deplin existența preotului lor — din al său propriu — și nu a cerșit ajutor străin pentru îmbunătățirea stării materiale a preotului lor, — preoțimea sta ca o sentinelă în jurul bisericii și credincioșilor, era ascultătoare, solidară și subordinată mai marilor ei, — nedându-i-să posibilitatea a cunoaște alt factor străin de biserică, — carele pentru un titlu de ajutor material ce să girează a-l da acesteia, — în schimb să ceară dela aceasta servicii ce ar fi incompatibile cu starea preoțască, și poate chiar și în coantrazicere cu interesele și drepturile autonomiei bisericii și a parohienilor pe cari îi păstorește.

Domnilor deputați! Pentru însemnătatea ce o are preotul în strânsă legătură cu biserica, cu paro-

bienii săi și cu autoritățile sale superioare, ne vedem nec sîtați a vă atrage atențiunea la următoarele:

Măritul Congres național bis, întrunit în anul 1906 sub Nrul prot. 124 a adus regulament pentru clasificarea parohiilor ce trebuie să aibă fiecare preot care competează la parohii de I a II și a III clasă.

Acest regulament jignește interesele preoțimii deoparte, și de altă parte și a credincioșilor bisericii noastre în alegerea liberă a păstorului lor sufletesc, fiind acest regulament adus în contradicere directă cu dispozițiile §-lor 2, 13 și 121, din Stat. org. bis.

Domnilor deputați! Nu voim să tragem la îndoială bunăvoința acelorace au luptat pentru ducerea la izbândă a acestui regulament, totuș domnii deputați mireni, preoțești de tagmă mai înaltă, s'au cam prea pripit de spiritul timpului modern și au adus hotărâri asupra sorții noastre fără noi. Și când să aduc atari regulamente croitoare de viitor, credem că și factorul care este interesat trebuie să fie ascultat, spre a-și face excepțiunile.

Nu s'a făcut aceasta în demersurile pregătitoare; deci sântem siliți acum, după ce a ajuns la valoare de drept acest regulament, a arăta răul ce amenință biserica și preoțimea.

Domnilor deputați! Preoțimea noastră dela sate nu are menirea să se ocupe cu teorii academice; sânt de aceia cari pe baza testimoniului de maturitate cercetează academii și universități. Un testimoniu de maturitate pentru un preot dela sat e ca frunza frumoasă a unui arbore neroditor. Preotul cu testimoniu de maturitate considerând programa clasei a 7 și a 8 gimnazială, apoi credem că cu *electricitatea magnetică* nu scoate demonii din minciunile decăzute, nici cu *cosinus și tangenta* nu face rugăciuni pentru ploae, ori cu numeri imaginari să-și imagineze bunăstarea materială ce nu-o poate avea niciodată supt atari auspicii. Afară de aceasta, dacă nu uităm cum grasează protecția, desigur nu vom respecta orbiși clasificăția din testimoniu, ci o vom considera de mijloc de căpătuială, fără să fie în consonanță cu realitatea.

Să lăsăm să aibă dreptate ceice pretind clasificăția de 8 clase și maturitatea, dar dupăcum am văzut din acest regulament, parohiile să clasifica după numărul sufletelor, iar nu după venitul real ce-l dă preotului aceea parohie de I a II și a III clasă. Vom fi siliți să credem că un preot cu calificățiune pentru o parohie de I clasă în lipsa congruei, care este problematecă, își negliă rolul de preot și tot mai mult se dă altor îndeletniciri incompatibile cu starea preoțască, căci doar cel cu testimoniu de maturitate nu poate mânca suflete!

Poftească parohiile să-să ridice ele singure la rangul parohiilor de I a II și a III clasă prin forța proprie asigurând preotului existența ce-o reclamă calificățiunea unui preot de I clasă, dar nu împărțirea în clasă a parohiilor după numărul sufletelor a acelor parohii sătești și orășănești cari până aci erau supt clasă, unde preoții abia au putut trăi!

Domnilor deputați! O calificățiune mai înaltă numai atunci s'ar putea impune preoțimii, când parohiile ele înseși prin forțe proprii să ridică din starea actuală a dotațiunei preoțești la o dotațiune ce o reclamă o parohie de I clasă, pe care dotațiune acest regulament o retace — poate, fiindcă vine statul în ajutor cu congrua? Pentru preoțime congrua este un venit nesigur, care ușor să poate detrage unui preot pentru ținuta politică ce displac guvernului, dupăcum mai mulți preoți au esperimentat, că li s'a denegat, iar alții au fost constrâși a o restitui.

Dispozițiunile legii congruei, și ordinul ministerial referitor la propunerea religiei sânt în genere cunoscute, și congrua pentru noi este un ce, ce nu ne mulțamește cătă vreme comunitățile bisericești această sumă nu ne-o întregesc, ca să ne scape de aservirea cumpărată!

Domnilor deputați! Regulamentul acesta este nedrept, împărțind preoții în clase, și luând de bază mai mult clasele pregătitoare decât școala de specialitate, pe carea o absolvă și tinerii cu 6 clase gimnaziale. Nu clasele pregătitoare, ci școala de specialitate face pe măestru.

Pentru ce preoțimea prin acest regulament s'a împărțit în clase?

Unde s'a mai văzut în vre-o lege, ca absolvenții unei școale de specialitate cari au obținut absolutriu și au prestat examenul de calificățiune să fie împărțiti în clase?

În teologie, cătă vreme să primesc și tineri cu 6 clase gimnaziale și prestează examenul de calificățiune preoțască, mintea sănătoasă pretinde ca și aceștia să aibă voia a compete la oricare parohie, pentru că maturanții au învățat și ei, ca și aceștia una și aceeași teologie inferioară.

Pentru ce s'a pus piedecă regulamentară absolvenților de teologie cu 6 clase gimnaziale și a celor cu 4 clase și pedagogia a putea compete la o parohie de I și a II clasă?

Au nu toți preoții au una și aceeași misiune? Au nu toți preoții slujesc la unu și acelaș altar? Au doară crede cineva că teologii și preoții cu 6 clase gimnaziale și cu 4 clase și pedagogia sânt elemente de desconsiderat? Când aceștia în majoritate covârșitoare au servit până acuma biserica, în lipsa maturanților, și poate că între aceștia se află foarte mulți cari întrec în inteligență, în cântare și oratorie pe maturanți pe cari acest regulament îi protejază!

Ce scop să urmărește prin acest regulament când să atacă legea pozitivă a bisericii? Toate regulamentele ce să aduc trebuie să fie în consonanță cu constituția bisericii.

Regulamentul din cestiune atacă dispozițiunile §§ 2, 13 și 121 din Statutul organic.

În baza § 2, din Statutul organic o parohie numai atunci să poate declara de materă, când are biserica și școala, și când asigură din al său dotațiunea preotului, dar nu numărul sufletelor la orașe și sate este baza în senzul acestui regulament a ridica

la rangul 1, și a II-lea o parohie, care nici până aci nu a fost în stare să ridice dotațiunea preotului în baza clasificării parohiilor după regulamentul vechiu din anul 1878, în care parohii, preoții cu mare greutate și în sărăcie au trăit, — și în care parohii excepțional s'a denumit preoții fără evalueațiunea normată. Din aceste parohii multe au căzut în rangul parohiilor de I clasă după numărul sufletelor, unde maturantul în lipsa congruei, ca să nu moară de foame, trebuie să umble în cerșit.

În baza § 13 și 121 din Statutul organic, la postul de preot au dreptul să competeze și să se candideze absolvenții de teologie cari au prestat examenul de evalueațiune preoțască. fără considerare de calculul din testimoniu foarte bun, bun ori suficient, și fără considerare la clasele pregătitoare și clasificarea parohiilor!

O comunitate bisericească în virtutea acestui § din Statutul organic este în drept a-și alege păstor sufletesc pe acela în care are absolută încredere și este mai aproape de aspirațiunile ei, fie acela chiar cu evalueațiune mai inferioară ca maturantul, în care nu are încredere a fi păstor sufletesc zelos, ca să poată satisface intru toate dorințele și așteptările ei.

Domnilor deputați! Din cele premise veți afla că regulamentul votat de măritul Congres în anul 1906 a atins preoțimea din întreaga provincie mitropolitană în mod foarte neplăcut, pentru că acesta regulează numai evalueațiunea între preot și preot, dar nu regulează și dotațiunea în parohiile clasificate după numărul sufletelor.

Preoțimea din protopopiatul Mehădiei, dieceza Caransebeșului, deja în anul 1907 prin Sinodul eparhial al acestui an. a protestat prin un memorandum. Sinodul eparhial l'a transpus Conzistoriului mitropolitan cu rugarea să-l prezinte în sesiunea Congresului anului curent spre dezbatere și decizie, prin care memorandum pe larg s'a atins toate scăderile și relele ce urmează din acest regulament, și a cerut ca acest regulament să să anuleze și să să reactiveze regulamentul vechi votat de Congresul din anul 1878 sub Nr. Prot. 175. ca mai practic și acomodat împrejurărilor locale.

Preoțimea din protopopiatul Mehădiei apelează la sprijinul binevoitor al On. Dvoastră domnilor deputații și vă roagă în numele tuturor preoților și candidaților de preoți ca cu votul Dvoastră să aduceți supt reviziune acest regulament, luând de bază motivele aduse de noi în memorandum contra acestui regulament defectuos, și să binevoiți a reactiva până la timpuri mai bune vechiul regulament din anul 1878.

*Preoțimea din protopopiatul Mehădiei
din Eparhia Caransebeșului.*

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor la Cacova

Această adunare s'a ținut Luni în 28 Sept. (11 Oct.) conform programului publicat. Duminică la ora una după amiază au sosit mai mulți membri în frunte cu prezidentul Reuniunii la gara din Cacova, unde au fost întâmpinați de comitetul parohial, parohii Fotie Adamescu și Ioan Dabiciu, învățătorul penzionat Traian Lința, prezidentul de odinioară a Reuniunii, mai mulți fruntași din popor și de prezidentul comitetului parohial Ioan Oprean, cavalier al ordinului „Steaua Românică”, care în termeni foarte aleși au salutată pe membrii Reuniunii, la care salut a răspuns prezidentul Reuniunii. La 4 ore comitetul a ținut ședință la care a deliberat asupra agendelor aparținătoare adunării generale. La finea ședinței prezidentul Ioan Marcu comunică comitetului că adunarea generală o va conduce viceprezidentul George Jian, căruia îi predă abdicarea și în scris dela postul de prezident al Reuniunii rugându-l a o prezenta adunării generale.

Sara a fost convenirea tuturor participanților în spațioasa sală a institutului de economii „Plugarul”. Oaspeții au petrecut veseli la masa comună fără discursuri, ca altădată, ci ascultând la doinele vestiților cântăreți învățători Petru Borcan și Stefan Otonoga și la muzica instrumentală a fraților românași din Greovaț, cari cu piesele executate au produs o veselie românească.

Măne zi Luni la 9 ore s'a celebrat chemarea Duhului sânt prin protopresbiterul tractual Alexandru P. Popoviciu în naea pompoasei biserici încă și acum nesfințită, azistat de doi preoți. Impresie adâncă a făcut rugăciunea de îngenunchiere cetită de harnicul protopresbiter tractual, în care au fost intercalate unele cuvinte alese, cu cari nu sântem îndatinați.

Cântările le-au executat cei doi învățători cântăreți, iar răspunsurile li-au dat corul de sub conducerea învățătorului Cire din localitate.

Imediat după chemarea Duhului sfânt s'a deschis adunarea generală prin v. prezidentul George Jianu, care anunță și cetește scrisoarea de abdicare a prezidentului Ioan Marcu alăturată aci, apoi își dezvoltă discursul de deschidere, în mod propriu al său, în care cu deosebire întonează chemarea învățătorilor de a dezvolta conștiința și omenia în tinerimea școlară.

Adunarea a fost salutată din partea D-lui protopresbiter ca comisar conzistorial, subinspectorul școlar Czeglédi, Traian Lința și de delegatul Reuniunii surori din Arad Dirlea, care în faptă s'a distins prin o vorbire foarte potrivită și foarte aleasă. La toți a răspuns v. prezidentul în mod demn.

Conform programului s'a cetit disertația „Școala și dialectele sale”, tema dată de comitetul central și susținută de despărțământul Ciacovei, la care temă a luat cuvântul învățătorul Petru Savi susținând și combatând alte aserțiuni ale autorului temei Teodor Savescu, învățător în Macedonia.

S'au ales comisiunile, cărora s'au și împărțit actele spre studiere și referare.

A urmat apoi un moment înălțător, când v. președintele adunării propune și adunarea cu entuziasm aclamă pe fostul președinte al Reuniunii D. Ioan Marcu de membru onorar al Reuniunii pentru serviciile prestate Reuniunii ca funcționar în decurs de 34 ani, cum rar să pomeniște la Reuniuni de orice categorie.

Proclamatul membru onorar răspunde emoționat mulțumind și pentru această distincție, la care n'a rămnit, declarând că cu fală rămâne gregar al Reuniunii și ca atare își va face datoria și pe viitor în interesul Reuniunii, dar îndeamnă pe învățători a continua cu ridicarea prestigiului Reuniunii și școalei române.

După amiazi s'a ținut a doua ședință, în care s'a mântuit obiectele din program, între care remarcăm propunerea comitetului primită de adunarea generală ca Reuniunea noastră să fie reprezentată la centenarul marelui „Andrei Șaguna“. Ca delegat adunarea a ales pe George Jian, care la rândul său a fost ales și ca președinte al reuniunii. V. președinte a fost ales Ioan Vidu, ceilalți funcționari au fost realeși, numai la membrii din comitet s'au făcut unele schimbări.

Cu aceste s'au încheiat adunarea de est timp pe lângă aducerea de mulțumită bravilor conducători și poporâni din Cacova, cari au ridicat biserica în stil bizantin cum nu-i în tot Banatul și cred că puține biserici o întrec. Sfințirea acestei pompoase biserici, după cum să vestește să va face în curând prin protopopul tractual.

(Correspondentul)

Actul de abdicere al președintelui Reuniunii Dl. Ioan Marcu

Onoratei Adunări generale a Reuniunii învățătorilor români dela șcalele confesionale gr. or. din dieceza Caransebeșului în Cacova.

Încă din a. 1869. anul înființării Reuniunii noastre învățătoresți din dieceza Caransebeșului, sum membru al acestei Reuniuni și după modestele mele puteri am conlucrat cu membrii de pe vremuri și cu cei de azi la înaintarea ei. La început ca membru în comitet, iar dela a. 1875 ca funcționar, și anume:

Dela anul 1875—1877 ca bibliotecar al Reuniunii, iar dela a. 1877—1905 ca notar prim, adică 28 de ani neîntrerupt.

În calitatea mea de primnotar am dorit să servesc interesele Reuniunii până când aceasta mă va distinge cu încrederea sa.

Memorabila adunare generală din a. 1905. ținută la Bocșa montană, m'a ales de președinte al Reuniunii și în această calitate, de atunci și până azi, am condus Reuniunea dupăcum reclaman interesele ei îndeplinind deodată și cele mai multe agende de notar, ca și mai înainte.

Acum, dupăce cu dragă inimă am servit Reuniunea 34 de ani, a sosit timpul, ca să fiu absolvat dela conducerea ei, dela carea și mai înainte mă re-trăgeam, dacă nu tocma interesele vitale ale Reuniunii și factori fruntași de ai ei ar fi reclamat modestele mele prestațiuni până în ziua de azi.

În momentul de a mă retrage exprim călduroasa mea mulțumită On. Reuniunii pentru încrederea, cu care m'a distins întrun șir lung de ani; exprim din adâncul inimii dorința, ca opera infiripătorilor Reuniunii, sub ocrotirea bisericii noastre ortodoxe și a valorosului sprijin al membrilor Reuniunii, să fie continuată cu aceeași tărie de convingere, ambițiune pentru biserica și școala română, cari ni-au însuflețit pe noi toți, câți am conlucrat la înflorirea și prosperarea mereu crescândă a Reuniunii.

Înaintând prin această abdicere mea irevocabilă dela postul de președinte al Reuniunii rog On. Adunare generală prin această abdicere pe lângă viile mulțumiri, ce le adresez membrilor Reuniunii pentru încrederea, ce mi-a arătat în cursul celor trei decenii și mai bine, cât am stat în serviciul Reuniunii.

Decliar în fine, că voi rămânea și pe viitor membru al Reuniunii și ca atare voi sluji cu același devotament cauza Reuniunii ca și până acum.

Bocșa montană în 26 Sept. (9. Oct.) 1909.

Cu aleasă stimă

Ioan Marcu

Știri

Strada Șaguna. Consiliul comunal din Sibiu Joi la 24 Septembrie a. c. a săvârșit un act de pietate față de memoria marelui Arhiepiscop și Mitropolit Andreiu baron de Șaguna. A hotărât anume ca „strada Morii“ în viitor să aibă numele „Strada Șaguna“. Iată că și străinii recunosc neperitoarele lui merite ce le are pentru neamul nostru și biserica națională!

Advertisment. În senzul ordinațiunii conzistiale emanate pentru anunțarea parastasului ce din incidentul centenarului nașterii marelui arhieru Andreiu Baron de Șaguna se va celebra Duminică în 4/17 Octombrie a. c. în toate bisericile din dieceză, păr. protosinghel Dr. Iosif T. Badescu, care a celebrat s. liturgie în Duminica trecută, a însoțit această vestire cu o frumoasă și energică cuvântare, care în împrejurările actuale grele din dieceza noastră și în special în Caransebeș, a fost una din cele mai binevenite. A zugrăvit în cele mai vii colori persoana mitropolitului Andreiu Baron de Șaguna, care pe seama bisericeii sale a creat și esoperat legi ideale. Prin constituțiunea ideală ce a câștigat bisericeii noastre din patrie fiecare credincios a câștigat drepturi depline întru exercitarea voinței sale în biserici. La noi în Caransebeș aceste drepturi nu se folosesc în senzul dorit de urzitorul lor, ci dupăcum unul ori altul amăsurat interesului său propriu le poștește, le pretinde. Biserica din Caransebeș totdeauna este goală, ca și astăzi și se umple numai la alegerile bisericești, când nu se manifestă voința curată a credincioșilor, ci voința altora. Vai însă de aceia, cari în felul acesta calcă în picioare drepturile câștigate de marele Șaguna. Datorința noastră este ca, dacă nu vom putea adauge ceva la aceste drepturi, apoi cel puțin să le păstrăm neștirbite, pentruca așa să ne arătăm vrednici de ele și pentruca urmașii noștri să nu ne blasteme. Nu averea materială, ci averea în cinste este aceea care ne dă mângâiere pentru suflet. Pentru eludarea drepturilor sfinte ne facem rezponzabili naintea oamenilor și naintea lui Dumnezeu,

căci nu există faptă fără răsplată. Termină cu apelul către cei prezenți, că aceștia să vestească și celorlalți orașeni de a se prezenta în număr mare la parastasul ce se va oficia Duminică în 4.17 Octombrie a. c.

Pentru gimnaziul din Brad. La 27 Septembrie s'a sănșit biserica din Sârbova, când societatea adună la masa preotului. V. Gherban a colectat suma de 18 cor. 80 fl. și a transpus-o direcțiunii gimnaziului din Brad.

Necrolog. Vineri la 2 Octombrie a fost înmormântat *Pavel Dimitrievici*, major ces. și reg. în retragere. Fie-i memoria binecuvântată!

Necrolog. *Dr. Gheorghe Anca* avocat a trecut la cele eterne Vineri în 8 Octombrie st. n. la ceasul 3 din noapte în vârstă de 39 ani. Rămășițele pământești s'au așăzat Sâmbătă, la 9 Octombrie c. n. după amezăzi la orele 3 în cimitirul bis. gr. or. din Oravița.

Muzeul istoric din Waterloo era să vindă zilele trecute; el conținea peste 3 mii obiecte. Pentru localul muzeului și pentru colecțiunea istorică s'a oferit suma de 305.000 lei, sumă neînsemnată și de aceea vânzarea s'a suspendat.

Analfabetismul în România după „Noua Revistă Română” ar scădea foarte răpede. Ministrul instrucției de acolo a stabilit că acum ar fi 50% analfabeți din populație în loc de 88% cum s'a presupunea a fi mai înainte, apoi în 10—20 ani vor fi numai 2% analfabeți, și anume între bătrânii de peste 70 ani; iar pela jumătatea veacului nostru nu va fi nici un analfabet. Întrebăm acum în ce proporție stau la noi jertfele aduse pentru școală cu rezultatele învățământului și cine e vina că analfabetismul la noi scade așa încet? Alți tineri de 18—20 ani cari nu știu ceti și serie.

Cea mai bună carte de recomandare*. Baronul Halberg-Broich, călătorind la Constantinopol, a voit să capete intrare la „Înălta Poartă”. El deci se prezintă la pașa, care făcea serviciul. Acesta îl întreabă, dacă are vre-o carte de recomandare. „Cum să nu... și încă la toată lumea,” răspunde baronul și băgând mâna în buzunar o scoate plină de galbeni și îi întinde pașei întrebând: „Sânt deajuns?” „Pe deplin” îi răspunde pașa și esoperă numai decăt permisiunea a intra.

Care e cauza că nu să implinesc ordinațiunile*. Oscar I. regele Svediei umbla odată în 1859 *incognito* pe stradă. Deodată observă el o damă umblând pe laturea de trotoar nepermisă. El cheamă un polițist, care era în serviciu și îl întrebă: „Au nu toți oamenii trebuie să meargă în o direcțiune pe o lature de trotoar?” „Ba da”, răspunde polițistul. „Atunci zi femeii aceleia să treacă dincoace conform ordinațiunii.” „Dar, dl meu, e chiar regina.” „Tocmai pentru că e regina și ea trebuie să observe legea ca și ceilalți. Dar dacă ție ți-e frică, las că implinesc eu serviciul tău.” Și regele strigă damei a trece pe cealaltă lature de trotoar. La auzul glasului dama numai decăt se întoarce, trece drumul și prinde de braț pe atentator, care după credința polițistului, ce remase încremenit, trebuia trimis la eșafod. Iară polițistului îi zise regele: „Na, vezi tu, că regina observă legea, numai voi sânteți de vină, că nu vă impliniți slujba”.

Cronica literară și culturală

Monumentala operă „Seriere comemorativă la serbarea centenară a lui Șaguna” a apărut zilele acestea la Sibiu. Cartea 539 p. a fost scrisă din însărcinarea conzistorului metropolitan, de escelentul nostru istoriograf tânăr Dr. Ioan Lupăș. DSa pe 400 pagini ne dă biografia și faptele marelui nostru ierarh, zugrăvind într-o frumoasă limbă literară chipul aceluia om

* Trămise de preotul N. Jurca din Cires.

mare, care ne-a dat ființa bisericească și națională de azi. Restul cărții (139 p.) îl compun alte pagini deopotrivă de interesante, datorite arhimandriților Pușcariu, Hamsea și Mangra. Cel dintâi scrie lui Șaguna și publică la finea cărții câteva scrisori particulare de interes public ale marelui mitropolit; părintele Hamsea ne dă foarte instructive pagini din viața pastorală a mitropolitului Șaguna, iar academicianul Mangra scrie despre Șaguna ca organizator constituțional. Cartea are și multe ilustrațiuni. Execuțiunea tehnică, din tipografia înființată de Șaguna însuși, e ireprosabilă și de o neîntrecută frumusețe.

*

Pe lângă marea operă, pe care anunțăm, închinată pomenirii marelui nostru Șaguna, mai amintim, cu pietate și deosebită recunoștință, frumoasa hotărâre a senatului orașanesc din Sibiu, de a boteza o stradă de frunte a vechiului oraș, cu numele Șaguna și, fapta neperitoare și plină de dragoste de neam a Ligei culturale, întemeierea unei burse de 1200 lei anual în amintirea marelui Andreiu Șaguna. Bursa se va da prin concurs unui absolvent de seminaru dela noi fără osebire de confesiune — așa e bine! —, pentru completarea studiilor în străinătate.

*

Directorul „Muzeului Național” d. Tzigara-Samurcaș lucrează la un album etnografic. El va avea planșe colorate unde se va arăta frumuseța și însemnătatea artistică a țesăturilor noastre. Lucrarea dlui Samurcaș va fi de sigur cea mai prețioasă în felul ei, având DSa azi mai ales însușiri și pregătiri de critic de artă.

*

Încrestăm cu durere stingerea de curând a duor valoroși artiști români, unul al versului delicat și romantic, cu un fond trist și formă ușoară, iar altul al culorilor celor mai vii și pline de viață. Ei sânt: Gheorghe din Moldova și Baltazar. Gh. din Moldova (Kernbach) scria versuri ca acestea:

Frunză verde de mohor,
Doru-mi-i de țară, dor...

Țara mea din ce-i făcută?
— Dintr'o mie, dintr'o sută
Bunuri, rele, ce-am lăsat,
Visuri câte le-am visat.

Iară țara unde mi-i?
— Unde'n lume eu venii...
Iară unde-i țara mea?
— Unde curge Dunărea

Și-i norodul istovit —
Pe un pământ blagoslovit
(„Dor de țară”)

*

În argint îmbracă luna
Codrii de mesteci.
Din ruina părăsită
Zboară lilieci.

Noapte-adâncă încet s'așterne
 Peste toată viața,
 Jalea 'n suflet mi se lasă
 Ca pe-o apă ceața.
 („Jale“)

*

În sat la noi e vinul bun,
 De pâne gem pătule,
 În sat la noi puține griji,
 Iar fete sânt destule.

În sat la noi de-o samă's toți:
 Răzeși din neam în neamul lor;
 În sat la noi vreau să trăiesc
 La noi în sat să mor.
 („În sat la noi“)

iar pictorul A. Baltazar s'a impus ca o puternică individualitate artistică prin trei tablouri euse în „Salonul oficial“: Sf. Gheorge omorând balaurul, Doamna Despina și Cristos plângând cetățile, toate trei lucrute cu îndrăzneala sufletelor, cari se avântă spre tărâmurii noi și neâmbulate de alții. Se închină picturii bizantine, ale cărei urme se observ în toate pânzele sale. Pierderea pictorului Baltazar e cu atât mai mare, că el moare prea timpuriu, abia de 30 ani, îngropând cu el nădejdi mari ce legase neamul său de el.

Amintirea amândurora ni-e scumpă.

Concurse

Pentru ocuparea postului de *învățător*, la școala confesională gr. ort. rom. din comuna **Tapia**, să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“.

Emolumentele:

1. Salar în bani gata 464 coroane.
2. Lemne pentru învățător și școală 144 coroane.
3. Pentru conferință 10 coroane.
4. Pentru scripturitică 10 coroane.
5. Două jugere de pământ arător socotite în 80 coroane și dacă învățătorul le va folosi are a suporta darea regească și comunală.
6. Dela înmormântări unde va fi pofitit cu liturgie 1 coroană, fără liturgie 80 fleri.
7. Cvarțir liber în edificiul școlii cu grădina de legumi; să observă că pe lângă grădina școlii să află încă una afară.

Doritorii de a ocupa acest post sânt pofitiți a se prezenta în vreo Duminică sau sârbătoare în sf. biserică pentru a-și arăta desțeritate în cant și tipic.

Să observă că alesul învățător are a purta socoșile bisericii și ale cultului și scripturistica în ședințele comitetului parohial fără nici o remunerațiune.

Alesul învățător este îndatorat a purta cantoratul în biserică și a instrua tinerimea în cântările bisericești.

Tapia, din ședința comitetului parohial ținută la 1 Martie s. v. a. c.

Constantin Chevereșeanu m. p.

președinte

3-3 [55]

Traian Miși m. p.

notar

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Ven. Consistor diecezan gr. ort. român din Caransebeș dto 11 August 1909 Nr. 3743 B. să scrie *licitațiune minuendă* pentru zidirea de nou a bisericii gr. ort. rom. din **Șușca**, protopresbiteratul Biserici-Albe.

Prețul de esclamarie este 8864 coroane 80 fl. Licitațiunea să va țină în 11/24 Octomvrie 1909 la orele 11 a. m. la casa comunală din loc.

Doritorii de a întreprinde acest lucru să se prezenteze în ziua amintită, având a depune vadiul de 10% din prețul esclamării în bani gata ori în hârtii de valoare.

Planul și specificațiunea de spese și măsuri să pot vedea în orice zi la oficiul parohial din loc.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de preferință asupra acelor maestrii întreprinzători, în cari va avea mai multă încredere.

Întreprinzătorul nu are drept de a pretinde diurne sau viatic și spese de călătorie.

Întreprinzătorul nu este îndatorat să rebonifice comunei bisericești spesele avute cu compunerea planului.

Șușca din ședința comitetului parohial, ținută la 13/26 Septemvrie 1909.

Petru Blașiu
not. com. par.

Teodor Ianculovici
președintele com. par.
3-3 [12]

Cu știrea adm. protopopesc tractual *Șofronie Nedici*.

Redactor responsabil: **Dr. Iosif Olariu**.

„Minerva“

Compactor Vasile Damian

Caransebeș, în edificiul institutului
teologic-pedagogic.

Primește spre efeptuire tot soiul de legături dela cea mai fină până la cea mai luxoasă; anume **Evanghelii simple și in lux**, cartea donatorilor sf. biserici, protocoale, cărți de biblioteci, cutii etc., cu prețuri foarte moderate.

Pentru biblioteci bisericești și populare fac prețuri foarte reduse.

Cu deosebită stimă

Vasile Damian
legător de cărți.

3-10 [3]

Tiparul și editura Tipografiei diecezane în Caransebeș.